

Ex Libris

УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА — НА ШЛЯХУ ІННОВАЦІЙ

Наша НТБ прагне до гармонійного поєднання книги і комп'ютера, традиційних бібліотечних ресурсів і можливостей віртуального інформаційно-освітнього середовища. Адже сучасна бібліотека – це єдине місце, де надається доступ до інформації як у традиційній друкованій формі, так і в електронному вигляді.

Наразі якісна освіта є однією із умов інноваційного розвитку країни. І від університетської бібліотеки, від її спроможності забезпечити освітній і науково-дослідний процес значною мірою залежать і якість підготовки кадрів, і ефективність дослідницької роботи вишу.

Науково-технічна бібліотека нашого вишу якісно змінює систему інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів, впроваджує нові технології. Головна мета – відповідати вимогам і запитам користувачів, сучасному рівню освіти.

Нині задовольнити запити студентів та науковців можливо лише на базі нових інформаційних технологій, тому ми активно їх впроваджуємо.

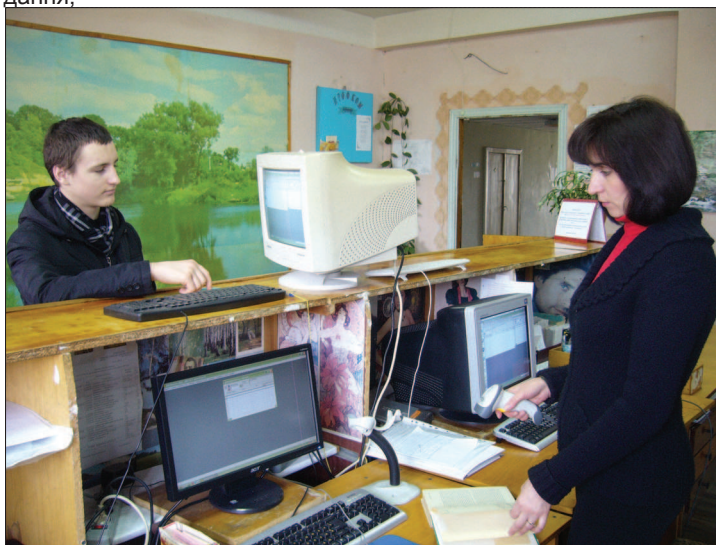
Автоматизація бібліотеки – складний процес, який впливає на всі сфери її життєдіяльності, позбавляючи працівників рутинної праці, а користувачів забезпечуючи комфортними умовами пошуку інформації.

Вивчивши досвід провідних бібліотек України та країн співдружності, наша НТБ комп'ютеризує інформаційне обслуговування читачів з наступним переходом до автоматизації всіх бібліотечних процесів. У 1991 році придбали програмне забезпечення CDS/ISIS/M. Можливості його з часом вичерпалися, тому наступні інноваційні зміни стали можливими завдяки програмному забезпеченню «УФД/Бібліотека». АБІС (автоматизована бібліотечна інформаційна система) «УФД/Бібліотека» призначена для автоматизації всієї діяльності бібліотеки: комплектування бібліотечного фонду, обробки документів, обслуговування користувачів тощо.

ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ

З 1991 року наша бібліотека запровадила електронний каталог, який став основною електронною базою університету. Згодом ЕК став доступним для читачів. Він надає:

- можливість багатоаспектного оперативного пошуку;
- інформацію про розподіл та місце знаходження видання;

Завідувач відділом навчальної літератури Ганна Суровенко обслуговує студентів в автоматизованому режимі

Бібліографи Катерина Дедова і Світлана Молоченко формують картотеку праць науковців ВНТУ

- вільний доступ до електронних копій власних видань університету.

До ЕК бібліотеки мають доступ як читачі, які безпосередньо працюють в бібліотеці, так і віддалені користувачі через мережу Internet. ЕК виставлено на Web-сайті <http://lib.vntu.edu.ua/> нашої бібліотеки, і пошук матеріалів у ньому ведеться в режимі «24x7x365».

ЕК — основна база даних, що повністю відображає активний бібліотечний фонд та створює основу для виконання різноманітних інформаційних запитів користувачів. Він має описи всіх видів документів: книг, брошур, дисертацій та авторефератів дисертацій, ДСТУ, ДБН, статей, навчальних посібників, періодичних видань тощо. Нині це понад 164 тис. записів, де більше 70% аналітичних описів статей.

При введенні в БД ЕК пріоритет надається саме періодичним виданням та аналітичним описам статей, бо саме в них найоперативніше відображається інформація про новітні технології та передові досягнення в усіх сферах людської діяльності.

Нині бібліотека та підрозділи нашого університету передплачують понад 80 періодичних видань.

Передплачуємо деякі фахові журнали і в електронному вигляді (приміром, журнал «Металлургическая и горнорудная промышленность»).

Значним попитом у читачів-студентів користується повнотекстова база даних БД (з якої, по суті, розпочато створення Електронної бібліотеки) з можливістю скачування окремих розділів (Закон «Про захист авторського і суміжних прав»). Цінним є те, що доступ до повнотекстових електронних версій документів відкривається через посилання з електронного каталогу. Тут представлені електронні копії власних видань університету (БД «Автори ВНТУ»), документи на компакт-дисках, оцифровані видання навчальної та наукової літератури з власних фондів бібліотеки, які користуються підвищеним попитом, але є в недостатній кількості тощо.

ВІРТУАЛЬНА ДОВІДКОВА СЛУЖБА

Електронні інформаційні ресурси широко використовуються при індивідуальному, груповому та масовому інформуванні і при виконанні всіх типів бібліографічних довідок.

Для систематизації і упорядкування довідок, що надаються віддаленим користувачам через електронну пошту, створюється Віртуальна довідкова служба бібліотеки університету. Відділом інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення НТБ створена програма реєстрації запитів, ведення архіву виконаних довідок. Координатором цієї роботи виступає довідково-інформаційний відділ НТБ, а довідки виконуватимуться провідними фахівцями бібліотеки. Для цього використовуються власні електронні ресурси та ресурси Інтернет. Вся інформація про таку послугу виставлена в мережі на сайті нашої бібліотеки.

АВТОМАТИЗОВАНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Впровадження АБІС «УФД/Бібліотека» дозволило якісно змінити кінцевий результат усієї діяльності бібліотеки – обслуговування користувачів.

Позаторік бібліотека перейшла на автоматизоване обслуговування користувачів-студентів, яке базується на штрих-кодуванні кожного документа, який надходить або є в бібліотечному фонді.

Як експеримент на електронне обслуговування на абонементнах навчальної літератури перевели студентів I-III курсів інститутів АЕКСУ та МТ.

Цій події передувала і роз'яснювальна робота серед студентства. Бібліотекарі відвідували старостати, проводили бесіди в студентських групах, де акцентували, що метою впровадження нових інформаційних технологій є якісна зміна обслуговування користувачів бібліотеки. Йшлося і про деякі зміни в правилах обслуговування користувачів в зв'язку з використанням електронного формуляру читача і введенням цифрового підпису (PIN-CODE) за отриману літературу.

Експеримент пройшов вдало, тому надалі в автоматизованому режимі проводили групову видачу навчальної літератури студентам-першокурсникам усіх інститутів і форм навчання на весь навчальний рік.

Автоматизоване обслуговування користувачів розпочали з їх обліку. Зібрану інформацію про прийом студентів до вишу сконвертували в БД «Читачі».

Уже створена єдина електронна база користувачів. Електронний читацький формуляр, який є єдиним для всіх обслуговуючих підрозділів бібліотеки, відображає інформацію як про поточну видачу, так і її історію, контролює термін повернення документів.

Вирішили обслуговувати користувачів за студентськими квитками. Для АБІС це не принципово, а університету дає певну економію коштів.

Потужні комп'ютери, які отримала бібліотека, дали змогу створити АРМ (автоматизовані робочі місця) на абонементнах всіх обслуговуючих підрозділів бібліотеки і організувати перехід на електронне обслуговування професорсько-викладацького складу, співробітників і аспірантів.

ВІРТУАЛЬНІ ВИСТАВКИ І ВІРТУАЛЬНІ ЧИТАЧІ

Не забуваємо про культурно-просвітницьку та виховну місію бібліотеки. Організуючи масові заходи, використовуємо нові технології. З віртуальними виставками різноманітної тематики маєте змогу ознайомитись на бібліотечній Web-сторінці.

Зменшується так зване «живе» відвідування бібліотеки – і це закономірність. Сьогодні не

обов'язково приходити в бібліотеку, щоб скористатись її послугами. Бібліотека все більше орієнтується на віддаленого, віртуального читача, який в будь-який момент через мережу Інтернет може її відвідати. І тут зростає роль бібліотекаря, що володіє новітніми технологіями.

Зараз працюємо над послугою електронного замовлення інформації, а також її електронної доставки.

Пріоритетним завданням сучасної університетської бібліотеки є розвиток електронної колекції, створення електронної бібліотеки, заснованої і на власних ресурсах, і на доступі до якісної світової інформації.

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ

Значні переваги відкриває перед університетськими бібліотеками України нова модель наукової комунікації, відома під назвою Будапештської ініціативи — відкритий доступ до світової інформації. Тож, бібліотека ВНТУ працює наразі над проектом створення інституційного репозитарію, місією якого є популяризація наукових здобутків вчених та дослідників університету, підвищення рейтингу університету через зростання рівня цитованості наукових праць.

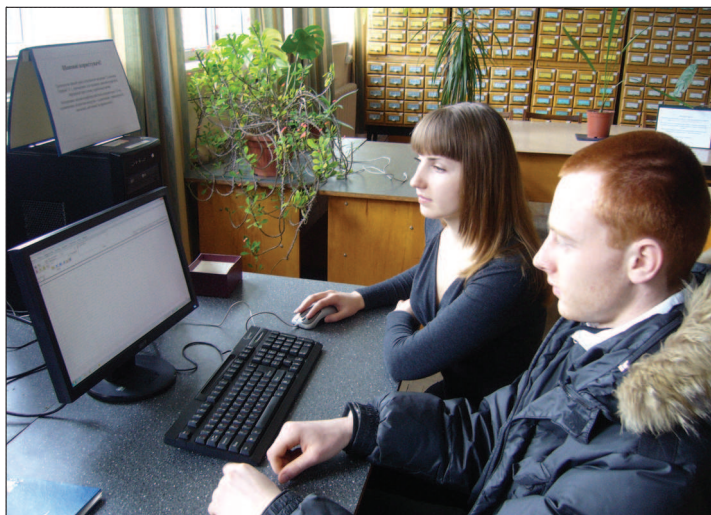
На жаль, НТБ ВНТУ не є учасником проекту «Elib.Ukr. Електронна бібліотека України: створення центрів знань в університетах України», мета якого — якісне інформаційне забезпечення науки та освіти в Україні, організація доступу до світових інформаційних ресурсів та створення власних академічних ресурсів.

Нагальним є відкриття залу електронних ресурсів з автоматизованими робочими місцями для користувачів і вільним доступом до Інтернет.

Відчуваємо підтримку керівництва вишу. З його ініціативи вперше в Україні саме НТБ ВНТУ переводить АБІС «УФД/Бібліотека» на потужний Microsoft Server 2012 та СУБД MS SQL. Нині створюємо нову версію сайту бібліотеки. Електронний формуляр буде винесений на Web-сторінку, що дасть змогу кожному авторизованому користувачу бібліотеки самостійно в будь-який час уточнити кількість взятих документів, термін їх повернення, дізнатись причину блокування, зробити електронне замовлення тощо.

Тож, бібліотека університету робить усе можливе, аби зберегти статус культурно-інформаційного центру ВНТУ, котрий володіє унікальною колекцією документів, надає їх у користування нині і зберігає для майбутніх поколінь.

Тетяна ПРИТУЛЯК,
директор науково-технічної бібліотеки ВНТУ

Шукати літературу в електронному каталозі студенту допомагає бібліотекар-бібліограф Світлана Молоченко